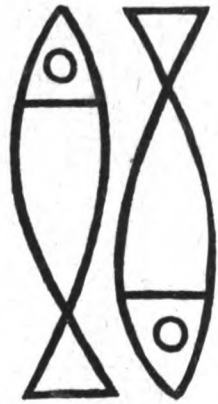

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Het eerste leergeschied in de kerk na Pinksteren

De joodse kerk kon maar moeilijk wennen aan de gedachte van heidenzending. Om Petrus naar Cornelius te krijgen was een stem van de Heer Zelf uit de hemel noodzakelijk. En als hij gegaan is, dan wordt hem dat niet direct in dank afgenomen door de gemeente.

Als men wél overgaat tot zending onder de heidenen, wordt de vraag actueel hoe nu de verhouding is tussen de bekeerde jood en de bekeerde heiden. Dan dreigen de gevaren, zoals in ons hoofdstuk wel blijkt.

Lucas vertelt nu dat Paulus niet alleen te strijden heeft gehad tegen ongelovige joden, maar ook tegenwerking heeft ondervonden van gelovig geworden joden. Op de vergadering in Jeruzalem staan ze hem tegen, maar ook in de gemeenten (Hand. 15 : 1 en 15 : 23).

Belangrijk geschil

Het was geen onbelangrijke zaak, waarover het geschil ontstond. Volgens de leraars in Antiochië hing de zaligheid eraan. „Indien ge U niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt gij niet behouden worden“. Ze zeiden wel niet meer: „Christus alleen voor de joden“, maar wel „Christus alleen voor besnedenen“. Er ontstaat dan ook veel rumoer. Practisch oproer. Heel de gemeente staat op stelten.

Goed te begrijpen. Want als deze leraars gelijk hebben, dan hebben Paulus en Barnabas er maar wat van gemaakt op hun zendingsreis.

En dan is Christus niet voor bekeerde heidenen, die onbesneden waren, gestorven.

Vrijzinnig

We kunnen het een van de uitleggers wel nazeggen dat we maar blij moeten zijn toen niet geleefd te hebben, want hoe gemakkelijk zouden we de kant gekozen hebben van de dwaalleraars.

Ze kwamen immers op voor het woord des HEREN. Het leek erop dat ze in alles gelijk hadden. De besnijdenis was immers een instelling des HEREN. En de wet van Mozes is het Woord van God. Wie zou durven tegenspreken dat het Woord van God niet onderhouden moet worden. Geldt het Woord niet voor alle tijden en alle omstandigheden en voor ieder mens? De wet is heilig en goed. Gods Woord houdt stand in eeuwigheid. En de besnijdenis is een eeuwige instelling (Gen. 17 : 13).

En dan komen Paulus en Barnabas — nieuwlichters — als eersten, die zeggen: het is echt niet nodig besneden te zijn. Het is niet nodig de sabbat te onderhouden. Het is niet nodig om de spijswetten te onderhouden.

Het heeft natuurlijk een vrijzinnige indruk gemaakt. Wel niet op de heidenen, die naar het evangelie leerden horen, maar wel op de orthodoxe joden. Stel je voor: van de wet des HEREN te zeggen dat die niet geldt voor alle mensen.

Heel de positie van Israël als Gods eigen volk is daarbij in het geding. Paulus zelf leert dat heidenen bij Israël worden ingelijfd (Rom. 11 : 17). Wat ligt er meer voor de hand dat men, als men dan bij Israël ingelijfd wordt, zich ook gaat houden aan de wetten, die God Zelf aan Israël heeft gegeven.

Blijvend belang

Het geschil doet zich voor tijdens de eerste zendingsreis van Paulus. Dat wil zeggen: toen de

heidenzending goed op gang begon te komen. De beslissing hierover zal dan ook de kerkgeschiedenis de eeuwen door bepalen. Geheel in overeenstemming met Paulus' geheel enige positie in de kerkgeschiedenis (Fil. 3 : 17).

Beslist moet worden de vraag of er gepredikt zal worden Jezus Christus alléén en het behoud alléén door Hem of Jezus Christus plus de werken.

Het is niet toevallig dat dit het eerste leergeschied is. Daarom deelt de H. Geest ons de beslissing zo nadrukkelijk mee.

Het is ook niet toevallig dat juist Paulus tot de grote heidenapostel gemaakt is. Hij ook was een Farizeeër. Vanuit zijn Farizeïsme heeft hij de gemeente vervolgd. Ook opkomend voor de eer van Mozes' wet. Juist hij, met al zijn grote gaven, als man van twee werelden, met heel zijn persoonlijke levensgeschiedenis werd in dienst genomen. Want hij heeft leren inzien wat een stikdonkere godsdienstigheid het is als men iets anders heeft dan Jezus Christus alleen. Daarom heeft hij geleerd te prediken Jezus Christus alleen. Zijn dood en opstanding en het behoud alleen door Hem. Zonder de werken. Niets van de mens erbij.

Amelink

Deze waarheid van het evangelie heeft Paulus voor de eeuwen veilig gesteld en is in Jeruzalem voor de eeuwen veilig gesteld. Met een beslissing geldig voor de eeuwen.

Want er achter zat de oerzonde van de mens in het paradijs. Het als-God-willen-zijn. Dat uit zich in een gevallen wereld in het willen bewerken van eigen zaligheid. Het niet erkennen dat alleen God kan redden. Alleen Jezus Christus. Steeds weet de mens in zijn arglistigheid wel iets anders te bedenken. Naast of in plaats van dit evangelie.

Overwegingen

Op de vergadering te Jeruzalem zegt Petrus dat de zaak eigenlijk al beslist is door de H. Geest Zelf. Petrus was naar Cornelius gegaan en toen hadden ook de heidenen de H. Geest ontvangen. Ze waren gereinigd door het geloof.

Want de wet van Mozes geeft aan het verschil tussen rein en onrein. Onrein is alles wat met de dood te maken heeft. Maar in Jezus Christus is de dood overwonnen. Hij heeft voor de zonden geleden, de schuld gedragen. Hij is opgestaan uit de doden. Daarom gelden al die bepalingen van de wet van Mozes niet meer. Daarom is er wat dit betreft ook geen scheiding meer tussen jood en heiden. De wet was een juk zegt Petrus die noch onze vaders noch wij zelf hebben kunnen dragen.

Dat gold natuurlijk op zich zelf van de besnijdenis niet. Dat was als lichamelijke ingreep wel te dragen. Eeuwen lang zijn de joden besneden. Waarom nu in eens niet meer? Maar wat de wet zei: dat de zonde verzoend moest worden en de dood overwonnen en dat men pas vrij uit ging in het gericht, als men zich in alles aan de wet hield, dat was een juk dat niet te dragen was.

Heidenen, die gaan ver trouwen op Christus, na Zijn dood en opstanding, nog verplichten de wet te onderhouden is een te kort doen aan het werk van Christus. Aan de algenoegzaamheid van Zijn offer. Aan het vervuld zijn van de wet door Jezus Christus.

Petrus zegt het heel scherp: het is God verzoeken. We worden alleen door genade behouden. En zodra men zegt „ja, maar... er is ook nog iets anders nodig“ — wat dat dan ook maar is — heeft men niet meer de genade alleen.

Beslissing

Wel wordt er in de beslissing rekening gehouden met het samenleven van joden en heidenen in één gemeente. De joden-christenen mochten aan de heiden-christenen geen lasten opleggen, maar de heiden-christenen mogen wel rekening houden met de gevoeligheden der joden.

De vraag was: hoe wordt een mens behouden? Het antwoord is: alléén door Jezus Christus. En verbonden aan Hem kan men ook elkaar verdragen in liefde.

Jammer dat er in de loop der eeuwen tegen deze beslissing steeds weer gezondigd wordt. Zowel in het niet handhaven van de leer door het geloof alleen, als in het eerbiedigen van elkaars vrijheid.

Want bij déze beslissing levend heeft verder élk ander geschil de belofte van een oplossing. Gegronde in deze beslissing zegt Paulus in Fil. 3 : 15: Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn. En indien gij op enig punt anders gezind zijt, God zal u ook dat openbaren; maar hetgeen wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder! „Wat we bereikt hebben“. Dat is blijkens het verband de vrijspraak van de zondaar door het bloed van Christus alleen.

Van daaruit denkende, van daaruit handelende zal God alle geschillen in vrede oplossen door ons het rechte inzicht te geven. Zo ook alleen.

In Jeruzalem werden de grenzen van de leertucht duidelijk aangegeven voor de eeuwen.

Alle echte reformatie is wederkeer tot deze beslissing. Christus alleen. Niets erbij.

„Kerkelijk Leven“

Br. van Rongen (Schiedam) schreef ons:

APPEL

Onder deze titel heeft Ds Visee in „Opbouw“ van 10 febr. 1967 pag. 339 een artikel geschreven, waarin hij betoogt, dat, wanneer een broeder een bezwaarschrift tegen een besluit van zijn kerkeraad aan „de“ classis toezendt en daarvan een afschrift stuurt aan de kerken „der“ classis, deze kerken zulk een bezwaarschrift op hun vergadering niet mogen behandelen.

„Dat is hun taak niet“.

„Een bezwaarde heeft niet het recht zijn bezwaren op de tafels der zusterkerken te leggen, en de kerkeraden zijn niet geroepen noch bevoegd deze te behandelen“.

„Hij doet een beroep op „de“ classis. Niet op de kerken „der“ classis“. enz., enz.

Nu ben ik het helemaal oneens met Ds Visee.

Want wat is een classis?

Een classis is een **samenkomst** van genabuurde kerken (art. 41 K.O.).

Niet van afgevaardigden.¹⁾

Dat zijn de knechten van de principalen, de kerken.

De kerken zijn de **hoofdpersonen**, om het zo eens uit te drukken.

En de principalen geven aan hun afgevaardigden, hun vertegenwoordigers, **instructies** mee. **Opdrachten** (art. 33 K.O.).²⁾

Hoe kunnen de principalen aan hun vertegenwoordigers instructies inzake een zekere zaak of ingeval van een bezwaarschrift meegeven als zij zelf niet weten waarom het gaat?

Wij zitten nog steeds vast aan synodocratische traditie.

Het is toch eigenlijk zot, dat de afgevaardigden **eerst op de vergadering** de stukken onder ogen krijgen en dan staande de vergadering hun oordeel over een zaak of een bezwaarschrift moeten uitspreken. Dan komen zij met **een eigen persoonlijke** mening en oordeel. Dan is het geen vergadering van **kerken** meer; en volgens de K.O. zou het dat toch moeten zijn.³⁾

We hebben de ellende ondervonden tijdens de laatstgehouden generale synode. Met 14-13 stemmen wordt een besluit in een zaak genomen, terwijl, als de beslissing de andere dag had gevallen, de stemming anderom had uitgevallen, omdat dan wijziging in de afvaardiging er zou zijn geweest. Het ligt, zoals het thans gebeurt en zoals Ds Visee dat ook nog voorstaat, alles in het **persoonlijke vlak**.⁴⁾

Niet de kerken, maar de individuele personen nemen de beslissing, waaraan de kerken zich maar hebben te houden.

Dat is het paard achter de wagen spannen. Knechten te paard, vorsten te voet, is al eens gezegd. En zo is het.

Waarbij nog komt, dat die individuele personen vooringenomen kunnen zijn.

En dat weten wij drommels goed, dat dat plaats heeft.

In 1944 hebben wij moord en brand geschreeuwd, dat een G.S. (als afgevaardigden, als individuele personen) een kerk buiten het verband gezet heeft; Bergsenhoek, maar nu, in 1966, zeet een P.S. (Noord-Brabant-Limburg, Zeeland, dat eigenlijk geen P.S. was, maar alleen een vergadering van afgevaardigden uit Zeeland met haar twee „classis” tegen één, want de andere heeft in de aanhangige zaak geen silabe te zeggen) een heel aantal kerken buiten het verband. Tien maal erger nog dan in 1944.

En dat gebeurt dan NIET door de **kerken** in dat raven, maar door een stelletje **afgevaardigden**. De kerken hoorden het pas later. De Heren hebben dat op eigen houtje bekooktoofd.⁵⁾

Geheel in strijd met 85 K.O. „geen kerk zal over andere kerken heersen, geen dienaar over andere dienaren, geen ouderling over andere ouderlingen enz.”.

En nog meer in strijd met de Schrift, „Eén is Uw Meester en gij zijt allen broeders”. De Here zegt hier: Ik ben de baas en jullie zijn **allen** gelijk. Gij hebt over elkander **niet te zeggen**.

Dat is het gevolg van de ongelukkige, synodale praktijk, die wij na de vrijmaking gewoon hebben overgenomen. Wij gaan gewoon synodaal door.

Dat komt ook al tot uiting in de eerste zin van het artikel van Ds Visee.

Hij citeert art. 31 K.O. aldus:

„Artikel 31 zegt dat iemand, die zich verongelijkt acht door de uitspraak **ener** mindere vergadering, zich zal mogen beroepen op **de** meerdere vergadering” (onderstreping van mij (v. R.).

Ja, dat was de opvatting van synodale zijde. Hierin komt uit, dat met meerdere vergadering niet wordt bedoeld, dat zulk een vergadering meerdere kerken omvat, maar dat zulk een vergadering hoger in gezag, in aanzien is.

En dat is puur synodocratisch.

Er staat iets geheel anders in art. 31. Hoor maar:

„Zo iemand zich beklagt door de uitspraak **der** (van **DE**) mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op **eene** meerdere aeraelijke vergadering beroepen mogen.”

Iemand. Dat is dus een persoon, een broeder of een zuster.

In dat woord „iemand” zit het woord **man**. Het moet dus een persoon zijn.

Geen „classis” of een andere meerdere verga-

dering kan een beroep doen op een of andere meerdere vergadering, die daarop volgt. Dat kan eenvoudig niet.

Dat staat er niet.

Er staat ook niet **EEN** (of ener) mindere vergadering, maar er staat **HEEL DUIDELIJK DE** (of der) mindere vergadering. En dat kan niet anders dan de **kerkeraad** zijn, want das is **DE** mindere vergadering. Dat duidt ook dat woord „iemand” aan.

Verder staat er niet „zich zal mogen beroepen op **DE** meerdere vergadering” maar er staat op **EEN** meerdere vergadering. Eerst een bepalend lidwoord en daarna een onbepaald lidwoord. Dat onbepaalde lidwoord duidt niet aan „een of andere”, meerdere vergadering, maar het is een tijd-aanduidend lidwoord.

Een vergadering, die dan of dan zal worden gehouden.

Wij spreken ook van **DE** classis of **DE** P.S. of **DE** G.S. maar dat is fout, want het zijn éénmalige vergaderingen. Zodra de voorzitter de hamer heeft laten vallen voor de laatste maal is de vergadering afgelopen en bestaat niet meer.⁶⁾

Dan is er geen classis of P.S. of G.S. meer.

DE vergadering is ter ziele.

Verder in het artikel van Ds Visee spreekt hij weer erover, dat artikel 31 „spreekt van appèl op **de** meerdere vergadering”.

En even later: „Appèls op de generale synode b.v. dienen door deze en niet door al de nederkerkeraden behandeld te worden”.

Hier is Ds V. ook abuis, want op de generale synode behoren geen bezwaarschriften thuis.

Een bezwaarschrift kan **NOOIT** verder komen dan op een classis. **Dat** is het **scheidsgerecht**, de arbitragecommissie, (geen rechtbank) en wanneer die in **zulk een geval** een uitspraak doet, moet die uitspraak voor vast en bondig worden gehouden.⁷⁾

Tenzij... ja tenzij. En als dat geval van tenzij kan worden bewezen zal dat moeten geschieden op de volgende **meerdere** vergadering n.l. een P.S. Maar, en hoeveel maal heb ik dat al niet gezegd (want zo staat het er) dan zal die P.S. ook alleen maar mogen nagaan of da tinderdaad juist is. De zaak mag zij niet behandelen. Wel inzien, maar niet behandelen. Haar oordeel wordt niet gevraagd over de **zaak**, maar over het al of niet in strijd zijn van de uitspraak van een classis in zulk een geval met de Schrift of de K.O.

En zo kan een bezwaarschrift nooit op een G.S. komen.

Die G.S. en de daarvoor gehouden vergaderingen hebben een agendum, dat men kan vinden in artikel 30 K.O.

Artikel 31 is een **uitzonderingsgeval**. Behoort niet tot het normale agendum.

En in de normale gevallen b.v. voorstellen van algemene aard, die dus de kerken, alle kerken in het algemeen aangaan, zouden die niet door de kerkeraden vooraf mogen worden behandeld?

Moeten die ook overgelaten worden aan het particuliere inzicht en mening van degenen, die afgevaardigd zijn?

Ds Visee schrijft ook nog: „De ouderlingen van de kerk van A. zijn ouderlingen van de kerk van A en niet die van B”.

Maar geldt dat dan ook niet voor de ouderlingen van C.D.E.F.... enz., die afgevaardigd zijn. Dat zijn toch ook ouderlingen, die zich dan hebben te bemoeien met zaken, die niet hun eigen kerk aangaan.

En nu spreekt Ds V. over **ouderlingen**, waarvoor geldt, dat zij niet permanent naar de vergaderingen mogen worden afgevaardigd, maar wat zegt U van de predikanten, die meestal altijd op zulke vergaderingen aanwezig zijn en dikwijls nog het hoogste woord hebben ook. Hun invloed is groter in elk geval dan die van de ouderlingen.

Neen, voor mij staat vast, dat de kerkeraden in een ressort best een bezwaarschrift mogen beoordelen als dat hun wordt toegezonden om aan hun afgevaardigden hun **instructie** te kunnen meegeven.

Dat staat duidelijk in artikel 33.

„Die tot de samenkomsten (van kerken, v. R.) afgezonden worden, zullen hun credentiebrieven **en instructiën**, ondertekend zijnde van degenen die ze zenden, mee-brengen.... enz.”.

Instructies meebrengen. Opdrachten meebrengen.

Niet zoals het nu gebeurt. Heeft één van de kerken een instructie?

Zo wordt meestal bij het controleren van de credentiebrieven gevraagd.

Dus een instructie als uitzondering. In een speciaal geval.

Maar dat staat er niet.

Er staat instructie, opdrachten meebrengen.

Maar dan moet de zaak op zijn minst door de instrustie-gevende instantie bekeken zijn.

Het is toch allemaal zo logisch.

Ik begrijp maar niet hoe men het zo moeilijk maakt. De K.O. is toch heus wel duidelijk.

Tenslotte moet mij van het hart, dat ik in deze Ds Visee niet begrijp. Dat wil zeggen, dat hij zo kan schrijven als hij deed.

Alleen de afgevaardigden hebben het voor het zeggen.

We weten hoe het op een G.S. gaat. Daar komen zelfs **NIET** afgevaardigden.

Ze kunnen geen credentiebrieven overleggen. De Hoogleraren.

Ja zeker, ze worden uitgenodigd. Door wie? Door de kerken?

Welneen, door de afgevaardigden, zonder opdracht van de kerken. En ze hebben invloed. Dat verzeke ik U.

Het is alles puur synodocratisch. We hebben de praktijk meegenomen.

De praktijk van het gevaar van willekeur.

Schiedam.

J. B. van Rongen Sr.

Noten volgende week

Ingezonden

Hulp aan gedupeerde ambt dragers

Niemand van ons ontkomt aan het verdriet over de ontwikkeling in onze kerken.

Voor hen echter die geschorst zijn of geschorst dreigen te worden — onze predikanten en misschien zelfs hoogleraren — voegt zich bij dit verdriet de zeer concrete nood, hoe het nu **financieel** verder moet.

Met het oog op deze situatie hebben onderstaande broeders een stichting in het leven geroepen met het doel: het verlenen van financiële hulp ten behoeve van die broeders-ambts dragers met hun gezinnen, die in moeilijkheden komen door de ernstige ontwikkeling in onze kerken. Deze hulp kan verleend worden hetzij via de gemeenten, waaraan die ambts dragers verbonden zijn hetzij aan de gedupeerden rechtstreeks.

De Stichting heeft een eigen bankrekening geopend bij de AMRO-bank, Nobelstraat te Utrecht.

Alle broeders en zusters worden zeer dringend verzocht hun giften voor dit doel te bestemmen en het geld over te maken op **postrekening 2900** van bovengenoemde bankinstelling ten gunste en met vermelding van Stichting Hulp Gedupeerde Ambts dragers (afgekort Stichting H.G.A.).

Het is een ernstige zaak waarmee wij ons tot U wenden; Uw hulp is absoluut noodzakelijk. We kunnen onze broeders-ambts dragers niet in de kou laten staan.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij ondergetekenden.

C. van Drimmelen, Dorpsstraat 166, Barendrecht.
Telef. 01806-2766.

J. Kevelam, Distributiestraat 2, Groningen.
Telef. 05900-51262.

J. Kooiman, Breughelstraat 3, Amsterdam.
Telef. 020-711871.

J. A. Maris, Dorpsstraat 15, Molenaarsgraaf.
Telef. 01844-201.

Mr. Dr. J. Meulink, Getfertsingel 206, Enschede.
Telef. 05420-15990.

Drs. J. G. van Oord, Meentweg 124, De Meern.
Telef. 03406-1961.

Een die van je houdt

Hebt u ook oor voor de ontwikkeling van ons volkslied?

Nu ja — voor „volkslied” mag u vandaag ook „song” lezen. En ontwikkeling is wat al te fraai gezegd. Maar als u min of meer regelmatig luistert naar de „tophits”, de zogezegde „bestsellers”, dan weet u wel, dat een zeer oppervlakkige wijze van zingen „in” is; dat het „hip” is, om al zingend met je heupen te draaien, beurtelings het tragische en het komische masker op te zetten, met je vingers te knippen, met ellebogen, knieën en alle andere gewrichten ongecoördineerde schokbewegingen te maken, en om zo ongeschoold mogelijk, ook zo onbeschaafd mogelijk, keelgeluiden te produceren.

De tekst van ons volkslied is veelal navenant. Het is „love” wat de klok slaat, afgewisseld door „hate” en sarcasme.

De onbevangen toon, de gevoelige tekst, de openhartige bekentenis zijn uit de tijd. Laat staan de harde studie, om de zang als métier te beoefenen. Er is maar één drift: veel grammofoonplaten maken, veel geld verdienen, in korte tijd veel roem oogsten. En er is maar één middel: de moderne mens alles te geven wat hij vraagt: een boeketje cynisme, surrealisme, teleurstelling, wrok, aversie en grofheid. Wie er gelukkig mee is, mag zijn vinger opsteken.

En dan duikt daar ineens een moderne „schlager” op, die uw aandacht ten volle waard is. Zoals op een mesthoop een kostelijke bloem kan bloeien.

Daar zingt vandaag ene Ramses Shaffy een liedje over Sammie. Een liedje, dat u dagelijks kunt horen.

De melodie in een deinende driekwart, het refrein in een vierkwartsmaat. Een modern muziekensemble, daaronder wat slagwerk, samen het metalige toonklimaat, dat we al te goed kennen. De tekst lijkt een plagerig toespraakje te zijn, tot en over Sammie. Zelfs niet ongeestig, met goede rijmvondsten, soms. Een liedje, zoals er vandaag 144 in een gros gaan.

Maar toch anders. Luister maar:

Sammie, loop niet zo gebogen!
Denk je, dat ze je niet mogen?
Waarom loop je zo gebogen, Sammie,
met je ogen, Sammie, op de vlucht?
Hoog Sammie, kijk omhoog Sammie,
want daar is de blauwe lucht!

Sammie loop niet zo verlegen,
zo verlegen door de regen!
Waarom loop je zo verlegen, Sammie,
door de stegen, Sammie, van de stad?
Hoog Sammie, kijk omhoog Sammie,
want dan word je lekker nat!

U merkt het al. Hier is een zanger bezig met zijn medemens. Niet om die medemens te grieven — maar om hem op te beuren. Zo maar, zonder eigenbelang.

Sammie loopt gebogen — ziet u hem? Sammie kan 't niet aan. Sammie kijkt niet om zich heen, doet alles alleen, en vindt de wereld héél gemeen. Hij wil bij niemand horen — en toch voelt hij zich verloren.

Wil met niemand praten, maar toch voelt hij zich verlaten. Wil heus wel veranderen, maar is zo bang voor de anderen.

En aan deze Sammie wordt, in wat goedmoedige spot, een opkikkertje verstrekt: „hoog Sammie, kijk omhoog Sammie”.

Sammie, Samuël, zoon van Abraham, Izaäk en Jacob, is altijd het mikpunt van spot geweest. Sammie is de roepnaam voor elk jiddisch geintje. Sammie is altijd de sigaar, het lepe jodejongetje, de arme schlemiel, die het altijd gedaan heeft.

De laatste lettergreep van zijn naam refereert aan El Shaddai, God Almachtig. Maar afgekort is de naam zonder God of gebod. En geen wonder, wanneer het wandelende joodje, van God en alle heiligen verlaten, de kop laat hangen, voor iedereen en voor zichzelf op de vlucht is.

Teleurgesteld in zichzelf en in alle medemens, verbreekt hij alle contacten, en wenst hen allen in de Rode Zee.

Het is om 'deze Sammie uit zijn noodlottige kringloop te halen, dat Ramses Shaffy zijn versje zingt. Kop op Sammie, zegt hij. Hij begrijpt de verlorenheid van Sammie, maar blijft aan hem trekken: kop op!

Waarom die kop op? Nu, dan zie je de blauwe

lucht! 't Zal Sammie een zorg zijn. — Dan word je lekker nat! Daar zat Sammie om verlegen. —

Daarboven lacht de maan! Maar niet tegen Sammie. Ze hoeven Sammie niets meer te vertellen. Hij kent zijn gabbers. Alle mensen zijn leugenaars. Er is niemand verstandig, de getrouwen zijn schaars, ze spreken valsheid, ze zijn dubbelhartig. Met hun gladde tong praten ze je omver. Alle jongens van het oude bondsvolk: één pot nat. Je geeft je broeder de hand — maar je telt je vingers na!

—o—

De gladde tong van Ramses Shaffy grijpt Sammie tóch in zijn zwakke plek: „Sammie wil heus wel veranderen — maar is zo bang voor de anderen”. Ja, dat is zo. Sammie houdt ze goed in de gaten. Hij wil wel verder leven in deze rotte wereld — maar dan moesten die anderen niet zo gemeen zijn.

„Waarom zou je niet veranderen, Sammie, want die anderen, Sammie, zijn niet kwaad”.

O nee? Maar Sammie meende vast van wel. Zijn ervaringen met de medemens zijn erbarmelijk. Er is niemand die goed doet, ook niet tot een toe. Allemaal afgeweken, ontaard. Gruwelijke en afschuwelijke misdaden — dat kun je krijgen. Maar een goed woord? Een hand op je schouder? Een zonnestraal? Een hersteld contact? Iemand, die wat om je geeft?

De zanger vindt het slot:

„Sammie loopt maar door de nachten
op een wondertje te wachten.
Wie zou al jouw leed verzachten, Sammie,
want jouw nachten, Sammie, zijn zo koud...
Hoog Sammie, kijk omhoog Sammie,
er is Een, die van je houdt”.

Ja waarlijk, dat zingt de zanger Ramses Shaffy. Een zuiver stukje evangelie over Een, die van je houdt. Kijk omhoog. Achter de sterren. Daar woont Hij. Een met een hoofdletter.

De zanger voelt, dat zijn laatste pijl doel treft. Zijn stem verandert, nu hij de zin van zijn boodschap begrijpt. Zelfs de muziek raakt uit het evenwicht, tuimelt door enkele neventoonarden naar zijn afsluiting.

Hoe bestaat het. Ramses Shaffy onder de profeten. Met Bileam, Simson, Saul en Kajafas. Hoe bestaat het!

—o—

Dan zwijgt de zanger. En Sammie staat alleen in de nacht. Zijn ogen omhoog gericht. Hij ziet de sterren, zoals Abraham die zag. Hij ziet achter de sterren... de God van Abraham, Izaäk en Jacob. De God van de grote woorden. De God van de grote beloften. De God van de grote wonderen. De God, die deze aarde zo lief had, dat Hij zijn Zoon gaf. De God, die niet wenst dat een joodje als Sammie verloren zou gaan in al zijn smart en rouw.

En Sammie kijkt omhoog, in schuchter geloof.

Op zijn tengere schouders rusten kapitale beloften. God heeft Sammie immers niet verstoten? God heeft hem toch tevoren gekend? Heeft hem toch Zijn naam geleend? Heeft hem toch genade bewezen? In Abrahams zaad zouden toch vele volkeren gezegend worden? Opdat daarna gans Israël behouden zou worden?

O diepte van rijkdom van Gods wijsheid! Alleenstaande zwervers krijgen onderdak. De Heere richt gebogenen op. De Heere maakt blinden ziende. De Heere behoedt allen, die van hun anker sloegen, die alle zekerheden verloren hebben. Hij verschaft recht aan de verdrukten, brood aan de hongerigen. Hij bevrijdt de gevangenen.

Zalig, wie de God van Jacob tot zijn hulp heeft.

Er is Een, die van ons houdt!

D. W. L. Milo

(Vervolg van kolom 3)

tenissen uit de laatste jaren die ons allen aangaan waarover een zekere overeenstemming moet bestaan in een geloofsgemeenschap, bijv. de vrijmaking? Wij menen van wel, maar dat is het punt niet om even actueel te zijn. Moeten we de Vrijmaking zien als een daad Gods? Broeder, wat is een daad Gods en als u dat niet weet te omschrijven — en dat weet u niet — hoe kunt u daar een ander aanbinden?

Westerhuis

TE BERDE

- 1584 Willem van Oranje door Balthasar Gerards vermoord.
1585-'87 Leicester in ons land.
1588 Ondergang van de Spaanse Onoverwinlijke vloot.

Weet u het nog? Herinnert u u nog 't verhaal van de Armada, van Medina Sidonia die een kogelvrije kajuit zou gehad hebben. Van de Armada met zijn hoge trotse schepen die (lekker) over de Engelsen heenschoten, van Parma die te Duinkerken opgesloten zat met de Hollands-Zeeuwse vloot voor de kust en tot slot die vliegende storm die de Armada tot brandhout beukte op de Engelse en Schotse kusten. Aan het eind van het verhaal werd dan ook door de meester verteld dat men in die tijd een penning geslagen had met het opschrift: Gods adem heeft ze verstrooid!

Inderdaad zo werd het door Engelsen, Nederlanders en Spanjaarden gezien. Door tijdgenoten dus. Wat doet een historicus zo veel eeuwen later met deze mededeling? Kan hij van dit gezichtspunt, d.w.z. de vernietiging van de Armada was een daad Gods, geschiedenisonderwijs geven? Het is naar wij meenden de moeite waard even bij deze vraag stil te staan.

Enige jaren geleden is er in Engeland een boekje verschenen dat inmiddels ook in 't Nederlands vertaald is en tot titel en ondertitel heeft: „De Armada, zeven dagen die wereldgeschiedenis maakten”. Schrijver heeft o.a. Spaanse, Engelse en Nederlandse bronnen geraadpleegd en is zodoende in staat geweest een behoorlijk gedocumenteerd verslag te geven van het toenmalige gebeuren. Voor ons hebben we nu een verhaal over mensen anno 1588, mensen met hun begeerten, met hun angsten, met hun hoop en met hun geloof. We leren Filips kennen in al zijn gelovig fanatisme; we begrijpen nu iets van die ongelukkige Medina Sidonia die tegen zijn zin tot vlootvoogd gebombardeerd werd; we weten nu dat een doodgewone rooftocht van de Engelsen op de Spaanse kust tot gevolg heeft gehad dat de Spanjaarden niet voldoende kuisen hadden om (vers) water te bewaren; we begrijpen er nu iets van dat die Spaanse vloot gestrand is op de kusten van Schotland en Ierland, immers de Engelsen hadden alle bakens weggehaald; enz. enz. Wat we niet lazen was: de ondergang van de Armada was een daad Gods. Een tekort? Volgens sommigen wel en velen van dezen zijn in onze kerken te vinden, maar dat zegt niet alles.

Wat is een daad Gods? We lezen hiervan vele keren in de Bijbel, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Laten we als voorbeeld de schepping nemen. Waaruit weten we dat het een daad Gods is? Uit de Bijbel en verder uit... niets. Andere daden Gods kennen we eveneens uit de Bijbel en verder uit... niets. Wat kan de pot van de pottenbakker zeggen? Wat kunnen we van God anders zeggen dan wat Hij ons heeft geopenbaard in Zijn Woord? Antwoord: niets. We weten dus dat God daden heeft verricht, dat heeft Hijzelf ons geopenbaard, maar onze beginvraag was: wat is een daad Gods? Dat — en het klinkt hoogst merkwaardig — dat weten we niet. We kunnen er een idee van hebben, maar Zijn daden zijn niet met ons menselijk en dus beperkt en dan nog door de zonde aangetast verstand in een begrip te vangen, laat staan te omschrijven. De Reformatoren wisten wel wat zij deden toen zij de roomse Godsbewijzen terzijde schoven.

Grijpt God na de voltooiing van Zijn woordopenbaring nog in ons leven in? Wij geloven dat zeer stellig. Iedereen van ons zal dat in zijn leven ondervinden of ondervonden hebben. Kan hij dat bewijzen? Nee nooit, dat is een kwestie van geloof, van hoogst persoonlijk geloof. Maar zijn er dan geen gebeur-

(Vervolg op kolom 2)

De betekenis van de vrijmaking (1)

Naar aanleiding van de schorsing van Drs. R. Brands door de Kerkeraad te Valkenburg. (Z-H.)

Een belangwekkende constatering

Tot de verbijsterende gebeurtenissen, die momenteel in ons kerkelijke leven plaats vinden en die de gemoederen van velen schokken, behoort ook de schorsing van drs. R. Brands te Oegstgeest. Deze predikant is tevens verbonden aan de gereformeerde kerk te Valkenburg en door de kerkeraad van deze gemeente voor de tijd van drie maanden geschorst wegens het handhaven van zijn ondertekening van de „Open Brief”.

Zoals te doen gebruikelijk is gaan aan het besluit tot schorsing allerlei constatering, overwegingen en oordelen vooraf, waarvan het de moeite zou lonen te allemaal eens wat meer van nabij te bezien. Dat is echter niet de bedoeling van ons schrijven.

Die is een andere.

In dit hele complex toch treft vooral de eerste constatering, die een onthullend licht werpt op de gehele zaak, die hier aan de orde is en die van meer dan plaatselijk belang is.

We lezen in die eerste constatering namelijk „dat de verhouding tussen drs. R. Brands en de overige kerkeraadsleden reeds jarenlang gespannen is, voornamelijk door het verschil van inzicht inzake de betekenis van de vrijmaking voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente”.

Hier staat niet dat er verschil van inzicht bestond tussen de predikant en de overige ambtsdragers over de **noodzaak** van de vrijmaking in de veertiger jaren. Evenmin dat er verschil van inzicht bestond over de noodzaak de toen beleden normen ook thans te **handhaven** tegenover leerbinding en hiërarchie. Want, nietwaar, het zal elk vrijgemaakt mens duidelijk zijn dat dat grote spanningen zou geven en dat terrecht. Want Gods vrijgemaakte kerken hebben voor ruim twintig jaar geen juk afgeworpen om zich dat nu weer op de schouders te laten leggen.

Dat is hier echter de zaak niet, want het is bekend dat ds. Brands zich indertijd van harte heeft vrijgemaakt en nog voor die vrijmaking staat.

Nu zou men kunnen denken dat het misschien zo is, dat ds. Brands in de praktijk van zijn ambtelijke bearbeiding van de gemeente toch steeds is uitgegaan van de veronderstelde wedergeboorte-theorie en in verband daarmee de eis tot geloof en bekering op ernstige wijze heeft verzwakt. De veronderstelde wedergeboorte-theorie brengt toch mee dat gemakkelijk aan deze eis van de God des verbonds tekort wordt gedaan. Zij kan licht meebrengen dat velen met een ingebeelde hemel naar de hel gaan, heeft Bavince eens geschreven. Dit gevaar hebben we in de vrijmakingstijd onderkend toen een leerformule bindend werd verklaard, waarin deze veronderstellingstheorie lag opgesloten, náást dat andere gevaar dat de vaste grond des geloofs, zoals die in Gods beloften ligt, onzeker wordt gesteld. Tegen dit laatste gevaar schreef ds. P. K. Keizer van Groningen zijn indringende brochure: *Verterende onzekerheid*.

Maar wanneer de kerkeraad van Valkenburg spanningen constateert inzake de betekenis van de vrijmaking voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente is dit toch niet aan de orde.

Neen, de zaak zit vast op de ondertekening van de Open Brief, zo lezen we, en die heeft met dit soort zaken niets van doen. Men kan rustig zeggen dat deze brief zijn tendens juist ingaat tegen alle verkapte hoogmoed, die in zulk een mystieke veronderstellingstheorie aan het woord komt.

Wat evenmin in geding is

Over de Open Brief is nogal wat te doen.

Het zijn vooral twee passages, die sterk de aandacht hebben getrokken, met name door wat ter generale synode zich heeft afgespeeld rondom de heen-zending van ds. B. J. F. Schoep.

De ene was die, waarin de vraag gesteld werd of de gereformeerde belijdenis samenvalt met het fundament van de wereldkerk. De generale synode heeft daarin gelezen een disputabel stellen van het algemeen katholiek karakter van deze belijdenis.

De classis echter, waartoe de kerk van Valken-

burg behoort, heeft uitgesproken dat niet bewezen is, n.l. door de hem aanklagende ouderling, dat drs. Brands een „ideologie van de wereldkerk” zou leren en de „gereformeerde leer” zou disputabel stellen. Dit is gebeurd, rekening houdend met de uitleg, die ds. Brands ter classicale vergadering van deze passage heeft gegeven.

Afwijking in de leer is dus bij ds. Brands niet geconstateerd.

In het voorbijgaan wil ik er even op wijzen, dat de classis wél heeft gezegd dat ds. Brands terugneming van zijn handtekening mag worden gevraagd ook met betrekking tot deze passages, omdat zij van een verwarring stichtende onduidelijkheid zijn.

Dit is een nieuw soort kerkrecht.

In plaats van met het oog op een eventuele kerkelijke censuur te handelen over openbare grove zonden gaat een kerkelijke vergadering hier handelen over onduidelijkheden bij scribenten en als zij een bevredigende verklaring geven van een passage, die een kerkelijke vergadering onduidelijk heeft geacht, is het nóg niet goed. Dan wordt nóg het mes op de keel gezet: Terugneming of anders....

Als men deze weg op wil is het maar beter de boekencensuur-vooraf in te voeren, zoals de geschiedenis die heeft gekend; in elk geval, zoals in de Roomse kerk, vóóraf de geestelijke superieuren te raadplegen....

Het negende gebod in geding gebracht

In de loop der jaren heb ik ook op synodes heel wat kerkelijke procedures meegemaakt en schering en inslag daarbij was de beschuldiging

G. Janssen

van zonde tegen het negende gebod. In een conflict, dat op een of andere wijze is ontstaan, is deze beschuldiging altijd gemakkelijk bij de hand. En meermalen raakt daardoor dan de eigenlijke oorzaak van het conflict op de achtergrond. Uiteraard wordt je, door de ervaring geleerd, ietwat sceptisch gestemd tegenover een procedure, waarin deze beschuldiging een rol speelt. Men kan ze bijvoorbeeld ook prompt vinden in de procedure tegen prof. Greijdanus in 1944.

In het geval van ds. Brands is dit scepticisme geheel verantwoord.

De beschuldiging van zonde tegen het negende gebod is hier geheel misplaatst, dat moet met nadruk worden gesteld.

In de eerste plaats hebben de ondertekenaars niemand met name beschuldigd van een of andere daad, die zij bedreven hebben. Zij hebben slechts een bepaalde mening, overtuiging, beschouwing in onze kerken aanwezig geacht en die voor zichzelf afgewezen en het beheerst worden door deze overtuiging religieus gevaarlijk genoemd.

Wil men een dergelijke handelwijze rangschikken onder de zonden tegen het negende gebod met straffe van censuur?

Hoogstens kan men zeggen dat de ondertekenaars van de Open Brief in hun analyse van ons kerkelijke leven hebben misgetast. Dat de door hen naar voren gebrachte overtuiging niet bestaat of ook dat hun stelling, dat het er door be-

heerst worden religieus gevaarlijk is, niet aan de werkelijkheid beantwoordt; dat zij ten onrechte spreken van een ideologie, waar het hier toch betreft een klare eis van het Woord van God!

Dan blijft men bij de zaak!

Maar waar blijft men, als men de critiek op een standpunt gaat trekken in de persoonlijke sfeer van laster en kwaadspreken en dus van zonde tegen het negende gebod! Als ik de conclusies, waartoe ds. Douma in zijn dissertatie komt afwijs als een afbuiging van de calvinistische lijn en van het cultuurmandaat uit het begin van Genesis — ik noem maar wat — ben ik dan, indien ik hier zou mistasten te beschuldigen van zonde tegen het negende gebod? Op deze wijze kan elke scribent voor elke beoordeling van iemands standpunt voor de kerkelijke rechtbank worden gesleept.

Wie zal dan nog durven recenseren met een onafhankelijke geest?

In wat voor een geestelijke overspanning en aberratie leven we toch?

Breek deze tempel af

Onze Heiland heeft eens de woorden gesproken: Breek deze tempel af en Ik zal hem binnen drie dagen doen herrijzen. Dit was een zogenaamde masjaal, een raadselspreuk. De Heiland had hierbij het oog niet op de tempel te Jeruzalem, maar op de tempel van zijn eigen lichaam, Joh. 2 : 19 en 21.

Valse beschuldigers hebben deze woorden echter gebruikt om Hem aan te klagen voor het sanhedrin als een schenner van de heilige woning Gods in Jeruzalem. Zij citeerden de Heiland letterlijk, maar gaven aan zijn woorden niet de rechte uitleg.

Zo kan men gemakkelijk wat woorden van iemand bijeen rapen, ze zelfs letterlijk citeren, maar er verkeerd mee opereren en dan zeggen: Maar hij heeft het toch gezegd? Of geschreven? Niet stáát er toch?

Het gaat hier nu om de tweede passage uit de Open Brief, die zoveel rumoer heeft veroorzaakt en ter generale synode aanleiding gegeven heeft om ds. Schoep heen te zenden.

De kerkeraad te Valkenburg heeft daarop het oog, wanneer hij over valse beschuldigingen bij ds. Brands spreekt en daarbij verwijst naar het besluit van de classis Gouda-Leiden-Woerden, waarin over de Open Brief is gehandeld. Daarin lezen we dat het een valse beschuldiging is als zou het een ideologie, een vrijmakingsgeloof zijn wanneer geloofd wordt dat de vrijmaking geschied is conform art. 28 van onze Ned. Gel. Belijdenis.

Al deze woorden komen letterlijk in de Open Brief voor.

Maar ze komen daarin voor in een bepaald verband en met een bepaalde strekking, die duidelijk aangegeven wordt.

Dat komt echter niet uit in de wijze waarop ze in dit classisbesluit, waarnaar de Kerkeraad te Valkenburg verwijst, worden weergegeven.

De conclusie, waartoe dit citeren leidt is: Vrijmaking en belijdenis hebben niets met elkaar te maken.

Hebben de ondertekenaars dit bedoeld of hebben ze een bepaalde conclusie af gegeven, een bepaald opereren met een deel van de belijdenis ten aanzien van de vrijmaking?

Over deze vraag lopen classis en kerkeraad met zevenmijlslaarzen heen.

En dit is nu juist in geding in heel de Open Brief.

Want dit raakt de „betekenis” van de vrijmaking en wonderlijk, daarom gaat het blijkens de eerste constatering ook de kerkeraad te Valkenburg.

Zo komen we tot het hart van de zaak, maar dit in een volgend artikel.

Amsterdam.

Aantekeningen bij de kerkenordening

XXIII

Het kerkelijke huwelijk

I

Er zijn dingen waarvan iedereen weet heeft. Als erover gesproken wordt vraagt niemand waar het over gaat omdat ieder met de zaak be-

kend is. Maar diezelfde dingen kunnen tegelijk zo diep zijn dat niemand de diepte ervan kan peilen, en zo wijd dat niemand de grens ervan kan vinden. Zo'n zaak is het huwelijk. Paulus spreekt van het huwelijk als van het grote geheim. Wij willen ons niet vermoeien met pogingen om dit geheim te ontsluiten, we weten vooruit dat we daar niet in zullen slagen. We willen onze aandacht geven aan het kerkelijke

huwelijk. Art. 70 van de kerkenordening zegt: „Alzo behoorlijk is dat de huwelijke staat de, volgens het formulier daarvan zijnde, voor Christus” gemeente bevestigd worden zullen de kerkeraden daarop toezien”.

Toen dat artikel er kwam in de kerkenordening was het met betrekking tot het sluiten van het huwelijk niet de vraag of het in de kerk zou gebeuren of op het raadhuis of alleen in de familiekring. Dat men in de kerk getrouwd moest worden, dat was algemeen het gevoelen. 't Was de vraag maar in welke kerk, of door welke kerk het gebeuren moest. De kerkenordening spreekt van de gemeente van Christus en dat kunnen we begrijpen want de broeders erkenden het Roomse genootschap niet als kerk, en erkenden nog minder de priester alleen als kerk. Naar Roomse opvatting had de priester het wat gemakkelijker dan de predikant want de priester had altijd de kerk bij zich waar hij ook kwam te gaan of te staan. Waar de priester was, daar was de kerk. Door te spreken van „voor Christus' gemeente” gaven de broeders wel te kennen dat men niet op het raadhuis moest trouwen of in de familiekring maar in de praktijk ging het om de keuze tussen de priester en de kerk der reformatie, tussen Rooms of Protestants. Trouwen op het raadhuis, trouwen voor de magistraat zoals men toen zei, was een schande. De meerderheid van ons volk was toen nog Rooms en de Roomse erkenden zulk een huwelijk niet. Dat doen ze trouwens nog niet, althans niet wanneer het „Katholieken” of „ex-Katholieken” betreft. Naar het gevoelen van de Roomsers was een huwelijk dat niet door een priester gesloten was, geen huwelijk. We moeten niet menen dat zij die tot de reformatie waren overgegaan gemakkelijk zijn los gekomen van dat gevoelen. De invloed van een eeuwenoude openbare mening is niet gering. In de openbare mening waren zij die door een priester getrouwd waren wettig getrouwd, ook in de ogen der Protestanten. Maar was dat ook het geval met hen die in een Gereformeerde Kerk waren getrouwd, of op het raadhuis? Ook bij meer dan een die niet meer Rooms was, was daarover wel twijfel. En als men niet wettig getrouwd was dan kwam men bekend te staan als mensen die als man en vrouw samenleefden zonder getrouwd te zijn en dus als schenners van de eerbaarheid. Het is te begrijpen dat bij eerbare families aan beide kanten verzet kwam tegen zulk een huwelijk en ouders daarvoor hun toestemming niet wilden geven. Ze wilden niet in opspraak komen en hun kinderen niet overgeven aan de schande.

De kerkenordening zegt: Niet door de priester maar voor de gemeente van Christus. Sommigen willen daar nu in lezen dat de gemeente daarvoor voltallig moet samenkomen evenals voor een kerkdienst op zondagmorgen. Dat was de bedoeling niet toen dit artikel werd geformuleerd. Het ging erom of men op Roomse of op Gereformeerde manier zou trouwen.

De heilige Schrift zegt niet wie een huwelijk voltrekken moet. Van Isak en Rebekka wordt alleen gezegd: „En Isak bracht haar in de tent van Sara, en hij nam Rebekka en zij werd hem ter vrouw”. (Gen. 24 : 67) Bij deze woorden heeft de verbeelding vrij spel maar er staat niets anders dan dat Isak Rebekka tot een vrouw nam en haar de leegstaande tent van Sara aanwees als haar particulier vertrek. We zouden graag willen weten of er ook enig ceremonieel aan voorafgegaan is en of er bij het ceremonieel ook een autoriteit is geweest en wie die autoriteit geweest is, maar van dat alles horen we niets.

Van het huwelijk van Jakob en Lea horen we iets meer. We lezen daarvan in Gen. 29 : 21-23 : „Daarna zeide Jakob tot Laban: Geef mij mijn vrouw want mijn tijd is om, opdat ik tot haar kome. En Laban vergaderde al de mannen van die plaats en richtte een maaltijd aan. Des avonds echter nam hij zijn dochter Lea en bracht haar tot hem, en hij kwam tot haar”. We merken daaruit wel dat het huwelijk van Jakob en Lea niet in alle stilte is voltrokken, er is bruiloft geweest en niet zo'n kleine. Allicht heeft Jakob bij die gelegenheid iets meer gedronken dan wenselijk was bij de omgang met de onbetrouwbare Laban, en is de schrapperige Laban met het oog daarop bij deze gelegenheid zo royaal uit de hoek gekomen. Ook hier heeft de verbeelding vrij spel maar wat we met het oog op ons onderwerp graag zouden weten komen we niet aan de weet.

In Joh. 2 lezen we van de bruiloft te Kana in Galilea, maar we worden niet aan het bruidspaar voorgesteld en de eigenlijke sluiting van het huwelijk wonen we niet bij. Op de vraag wie

daar het huwelijk gesloten heeft en hoe dat is toegegaan krijgen we geen antwoord.

De Schrift zwijgt over deze dingen en daaruit maak ik op dat de Here aan elk volk waar het Evangelie komt zijn eigen gewoonte en gebruiken bij het sluiten van het huwelijk laat behouden. Het ene volk doet het zus, het andere doet het zo, oosterlingen doen het anders dan westerlingen, negers anders dan blanken, maar het kan dan ook op meer dan één manier. De ene manier mag wat mooier zijn dan de andere en wat plechtiger en men kan voorkeur hebben, maar bij alle verscheidenheid kan het één evenzeer goed zijn als het ander. De Schrift stelt wel enige voorwaarden waaraan het huwelijk moet voldoen en bij het sluiten van het huwelijk moet men toezien dat aan die voorwaarden is voldaan, maar als het huwelijk gesloten wordt in ernst en in eerbaarheid, dan laat de Schrift elk volk vrij het te doen op zijn manier en naar zijn zeden en gewoonten.

Bij het ontstaan van de kerkenordening ging het om de keuze tussen kerk en priester. De broeders die tot de reformatie waren overgegaan beslisten voor de kerk, zoals te verwachten was. Men kon de priester niet eenvoudig beschouwen als ambtenaar van de burgerlijke stand; ten eerste niet omdat de priester uit de aard der zaak het niet kon laten erbij te halen „de paapse afghoderije”, en wie een reformatorisch hart had kon dat niet gedogen.

Volgens zeggen nam de priester het zo nauw niet met de gevoelens van het paar dat ging trouwen en van de getuigen. Hij trouwde wat zich aanbood en voor het altaar verscheen. Helaas moeten wij zeggen dat het in de kerk met het sluiten van een huwelijk ook niet altijd toeging zoals het behoorde. Op vele plaatsen ten noorden van de grote rivieren en later ook in Noord-Brabant werden de kerken van beelden gezuiverd en kwam er in de plaats van de pastoor de predikant. De reformatie werd met kracht ter hand genomen, zoals men dat zegt. Helaas was dat de kracht van de overheid en niet de kracht van het Evangelie. Er kwamen strenge placcaten tegen Roomse kerkelijke handelingen.

K. Doornbos

Een priester die het waagde een huwelijk te voltrekken deed wijs met zich niet te laten zien. Een paar dat zich door een priester in de echt had laten verbinden kwam in moeilijkheden. Volgens de placcaten maakte de priester die een huwelijk voltrok zich schuldig aan een strafbaar feit en het paar dat zich door hem in de echt liet verbinden was aan dat strafbaar feit medeplichtig. Ze zouden het dus geheim moeten houden. Maar dat ging niet. Als ze ter biecht waren geweest en een mis hadden bijgewoond, dat konden ze wel geheim houden, maar dat ze getrouwd waren konden ze niet geheim houden, of ze moesten al de schande op zich laden van als getrouwden te leven zonder getrouwd te zijn. Ze mochten voor zichzelf er nog zo zeker van zijn dat ze wettig getrouwd waren, in de ogen van de grote menigte waren ze niet getrouwd. En wie wilde die schande dragen? Al zou het jonge paar in jeugdige overmoed de openbare mening ook nog wel willen trotseren, de wederzijdse familie wilde dat niet. Wat moesten die mensen dan? Trouwen op het raadhuis, trouwen voor de magistraat zoals men dat toen noemde, dat was niet of nauwelijks eerbaar. Er zat dus niets anders op dan maar naar de predikant te gaan.

Er waren predikanten die het niet zo nauw namen en opzieners der gemeente die al gauw goed vonden. Ze dachten als de priester: trouw maar wat komt om zich te laten trouwen. Maar er waren ook wel mannen van wat meer ernst. Die kwamen in moeilijkheden. Toen de Spanjaard het land uit was kon de reformatie met kracht ter hand worden genomen, maar hoeveel kracht de overheid ook aanwendde, niet één hart werd erdoor veranderd. Hoeveel plaatsen in de noordelijke gewesten waren al niet eeuwen door de Roomsers slecht verzorgd. De mensen waren daar half heiden. Die halve heidenen waren niet in een handomdraai tot bevestigde christenen gemaakt. Maar ook halve heidenen trouwen en geven ten huwelijk. En ze kwamen daarvoor

bij de predikant. Velen van die huwelijksandidaten waren niet eens gedoopt. Wat moest de man daarmee aanvangen? Hij moest ze trouwen volgens het formulier daarvoor zijnde. Naar het formulier moest hij die halve heidenen en die halve heidenen vragen of ze naar uitwijzen van het Evangelie zouden leven. Ze wilden wel ja zeggen dat hoorde er zo bij, en dachten er niet aan het te doen. Ze begrepen ook allicht niet wat van hen gevraagd werd. Bij deze gelegenheid zag men hen in de kerk, anders kwamen ze er nooit, een bijbel hadden ze niet in huis, wie kon zo'n duur boek betalen? Vaak konden ze ook niet lezen, en de minste lust tot de dienst des Heren ontbrak. Maar weigeren zulk een huwelijk te voltrekken zou aanleiding kunnen zijn tot een volksoploop in stad of dorp, of in het gunstigste geval het ongehuwd samenleven in de hand werken en daarmee het bederf der goede zeden.

Op de synode van Amsterdam 1595 kwam de zaak ter sprake. De broeders zagen in dat het zo niet goed ging maar wat was eraan te doen? Als de ongedoopten zich eens vóór het huwelijk lieten dopen? Er waren wel ongedoopten die daarvoor wel te vinden waren en vooraf zichzelf wel enig dooponderricht wilden laten welgevallen. De broeders besloten dat dan maar te doen al hadden ze er een zwaar hoofd in daar „de ervarentheit dickwils leert, dat soodanige gelycke wel met de werelt int wilde loopen.” Men zou het toch maar doen, „bevelende God de uitcoemste, die alleen een kender der herten is.”

Zes jaar later, in 1601, kwam de zaak weer ter synode ter sprake, nu naar aanleiding van een vraag van de broeders uit Enkhuizen. We lezen daarvan in de acta: „Is noch van dezelve broederen ghevraeght, hoe haer die predikanten daerin dragen zullen wanneer een lidmat zodanigen begeert te trouwen, dewelcke onghedoopt zynde oock lichtverdich van leven is. Is gheantwoort, so de onghedoopte vroom van leven is, dat zy zolange zullen verwachten eer zy ten houwelycke versamelen, dat de onghedoopte onderwesen zynde eerst ghedoopt wort. So ter contrarieng de onghedoopte roeckeloos ende lichtverdich van leven is, da zodanich houwelyck voor dien tyt gans afgheslagen zal worden.”

Dus bleef er voor zulke mensen niets anders over dan maar op het raadhuis te trouwen indien ze wettig getrouwd wilden zijn en hun kinderen verschoond zouden blijven van al de achterzetting waaronder onwettig geborenen hadden te lijden. Maar tegen trouwen op het raadhuis van zulke mensen kwam de kerkelijke drijfverij in 't geweer. Meermalen hebben synoden zich tot de heren staten gewend om gedaan te krijgen dat op het raadhuis evenals in de kerk aan ongedoopten het huwelijk zou worden geweigerd.

Men wilde de mensen dwingen zich te laten dopen door hun het huwelijk onmogelijk te maken zolang ze niet waren gedoopt. En dat ondanks het feit dat de broeders op de synode van Amsterdam 1595 toch er wel blijk van hebben gegeven dat ze er wel oog voor hadden dat zo'n doop van weinig waarde was. Hebben ze geen oog gehad voor de ontheiliging van het sacrament van de doop en voor het onwaardig gebruik van de naam des Heren bij het gebruik van het huwelijksformulier, en dat ze op deze manier huichelaars kweekten?

De maatregel om geen ongedoopten te trouwen trof ook de Mennonieten of Doopsgezinden. Die verwierpen de kinderdoop en kwamen ook nog niet zo haastig ten doop als ze tot jaren des onderscheids waren gekomen. Onder hen die als kind gedoopt waren, waren velen die een ergernis leidden. Die konden in de kerk trouwen. Daarentegen werd het huwelijk geweigerd aan een Doopsgezind paar al waren beiden ook ernstige mensen onbesproken van leven. In Groningerland kwam het voor dat een Doopsgezind paar dat trouwen wilde naar Oost-Friesland toog om daar te trouwen. Daar was naast een Gereformeerde ook een Lutherse kerk die hun die dienst wel wilde bewijzen. Na een uitstapje van enige dagen kwamen ze dan terug, wettig getrouwd. Een huwelijk dat in het buitenland gesloten was en daar als wettig werd erkend, werd hier ook als wettig erkend. Maar het paar dat naar Oost-Friesland toog om daar te trouwen werd ook daarheen achtervolgd door de kerkelijke drijvers. De synode van Groningen 1618 besloot „dat door E.E. heeren Gedeputeerden des collegii aen Syn Genade graef Enno geschreven und Syn Gn. begroet werde, dat Syn Genade believe solckes in syner graefschap te verbieden und tegen den delinquanten behoorlycken te animadverteren.” Kerkelijke drijfverij is niet van vandaag of gisteren.

Vereniging Gereformeerde Reserve Legerpredikanten

Maandag 6 maart j.l. kwam de V.G.R.L.P. in het Restaurant „de Amershof” te Amersfoort bijeen.

Om half 11 opende de voorzitter, ds. J. M. Kroes, deze goed bezochte vergadering; heette de aanwezigen hartelijk welkom en sprak de hoop uit dat deze bijeenkomst tot een herleving van de V.G.R.L.P. zou leiden.

In dit verband deelde hij het een en ander mede aangaande het ontstaan en het doel dezer vereniging.

Ze is indertijd opgericht toen de G.S. van Amersfoort 1948 besloten had geen deputaten voor de Geestelijke verzorging van militairen meer te benoemen. Gevolg hiervan was dat onze kerken geen officiële instantie meer hadden aangewezen die de belangen van de dienstdoende res.-legerpredikanten uit onze kerken, die toen ter tijd bij onze strijdkrachten in ons voormalig Ned.-Indië werkzaam waren, hun gemeenten en hun gezinnen moesten behartigen.

Ook bestond er voor de Overheid geen adres meer tot wie ze zich kon richten m.b.t. de werking van res.-legerpredikanten uit onze kerken, de verzorging van de dienstdoende res.-lgpen en e.v. hun nagelaten betrekkingen.

In deze noodsituatie is toen de V.G.R.L.P. ontstaan en heeft ze, bij ontstentenis van deputaten, gedurende meerdere jaren veel en goed werk mogen doen, ter behartiging van de Geestelijke verzorging van de militairen.

Hieraan kwam een einde toen de G.S. van Assen 1961 besloot weer deputaten voor bovengenoemde arbeid te benoemen; hierdoor kon een deel van het werk dat door de V.G.R.L.P. werd gedaan, weer in handen van deputaten worden teruggegeven.

Dit betekende evenwel niet het einde van haar bestaan.

In overleg met deputaten voor de G.V. militairen en de C.C.G.G. werd besloten dat de V.G.R.L.P. voor beide instanties als waardevol contact-orgaan zou blijven fungeren.

In het bijzonder heeft de C.C.G.G. in de jaren voorafgaande aan de G.S. te Assen metterdaad getoond dat ze het contact zeer op prijs stelde; dit is ook tot op heden zo gebleven.

Zo heeft de C.C.G.G. op het agendum van haar jaarvergaderingen meermalen een plaats ingeruimd voor de V.G.R.L.P.; waar en wanneer dit maar gevraagd werd heeft ze het werk van onze reserve-legerpredikanten materieel en financieel gesteund.

Tenslotte wees de voorzitter de aanwezigen erop dat de C.C.G.G. ook voor de toekomst graag zal blijven rekenen op de medewerking van de V.G.R.L.P., met een hartelijk woord van aanbeveling en opwekking om de C.C.G.G. hierin niet teleur te stellen, besloot de voorzitter dit historisch overzicht.

Nadat enkele huishoudelijke zaken besproken waren, kwam het hoofdpunt van het agendum aan de orde n.l. een gedachtenwisseling over de artikelen van ds. J. van Raalte in de Reformatie van november 1966, getiteld: „Het Instituut van Legerpredikanten”.

Ds. Van Raalte, die, daartoe uitgenodigd, inmiddels ter vergadering was gekomen, werd hartelijk welkom geheten, waarna werd overgegaan tot de gedachtenwisseling.

In de hieropvolgende bespreking werden door de vergadering verschillende opmerkingen gemaakt;

— op het standpunt van ds. v. R. moet niet uitsluitend het werk van de **legerpredikanten**, maar evengoed allerlei **andere** arbeid, door predikanten verricht, onverenigbaar worden geacht met het karakter van het ambt als dienaar des Woords en zijn afgelegde verklaring bij aanvaarding van dat ambt; genoemd werd b.v. het leraarschap; vertaalwerk; e.v. lid zijn of worden van de Tweede Kamer; —

— op het standpunt van ds. v. R. moeten onze kerken, in geval van mobilisatie of oorlog, wanneer een groot percentage van ons volk, ook van onze kerkleden, onder wapenen is geroepen en wegens de dislocatie van onze krijgsmacht, tot wellicht ver over onze grenzen, elk contact met hen zeer moeilijk zo niet totaal verbroken is, de Geestelijke verzorging dezer militairen praktisch aan anderen overlaten; —

— zou de opvatting van ds. v. R. juist zijn, dan **belijden** we wel in art. 36 der N.G.B. dat het de taak van de Overheid is... het Koninkrijk van Jezus Christus te **doen** vorderen — het Woord des Evangelies overal te **doen** prediken, opdat God van een iegelijk geëerd en gediend worde....

maar wanneer de Overheid m.b.t. haar strijdkrachten die **kerken** daartoe ten volle gelegenheid **geeft**....

dan wijzen we als kerken deze mogelijkheid van de hand; —

— in bedoelde artikelen wordt geen enkel **Schriftbewijs** aangevoerd waaruit overduidelijk en onweerlegbaar blijkt dat de Here Christus, degenen die Hem als bedienaren van het Evangelie in Zijn Gemeente dienen, **zo** binnen de grenzen van deze ambtsdienst en van de plaatselijke kerk bindt, dat elke **andere** arbeid in het Evangelie, ontoelaatbaar en onaanvaardbaar moet worden geacht wanneer terwille daarvan zijn eigenlijke ambtsdienst 'onderlaten' moet worden; —

Bij de beantwoording van deze eerste ronde wijst ds. v. Raalte erop dat hij bij het schrijven van zijn artikelen is uitgegaan van de regel die de D.K.O. aangeeft in art. 12.... een dienaar des Woords is zijn levenlang aan de Kerkdienst verbonden....

Hij ziet er echter geen bezwaar in wanneer een predikant, **naast** zijn ambtelijk werk in de Gemeente, zelfs in uniform, allerlei **nevenarbeid** verricht, wanneer dit maar niet betekent dat hij daarvoor zijn eigenlijke ambtsdienst, waartoe hij geroepen is, behoeft te 'onderlaten' dat laatste acht hij ongeoorloofd.

Hoe het in geval van mobilisatie of oorlog moet, is een vraag waarvoor hij zegt geen oplossing te weten.

In de tweede ronde spitste zich de discussie op voornamelijk twee punten toe:

— wanneer ds. v. R. stelt dat de res.-legerpredikant een **Staatsdienaar** is, dan is dit een vertekening van de werkelijkheid; — en:

— zijn exclusieve opvatting over 'het levenslang aan de kerkdienst verbonden zijn' doet noch aan de D.K.O. te volle recht.

Het feit dat de res.-legerpredikant, evenals ieder andere functionaris in de militaire samenleving, organiek is ingedeeld met alles wat daarmee verband houdt zoals het dragen van een uniform; het gelijkgesteld zijn met een bepaalde rang; indeling bij een bepaald onderdeel; bezoldiging door de Overheid; is niet bepalend voor zijn functie.

De Overheid aanvaardt hem als ambtsdrager der kerk die hem beschikbaar heeft gesteld; ze laat hem volkomen vrij in de manier waarop hij zijn dienst in het Evangelie onder de militairen meent te moeten vervullen in opdracht van zijn Zender; ze eerbiedigt ten volle het recht der kerk, waarin hij dient, toezicht te houden op de wijze waarop hij zich van zijn taak kwijt; ze heeft nadrukkelijk gesteld „dat de res.-legerpredikant, wat zijn werk betreft, verantwoording „schuldig blijft aan de kerk die hem afstond, „zodat hem niets kan worden opgedragen wat „hem in strijd zou brengen met de leer en de „normen die door zijn kerk zijn aanvaard....”.

Dit alles zou niet het geval zijn wanneer hij een Staatsdienaar was geworden!

De legerpredikant is geen Staatspriester die het vuur op het altaar van de Staatsgodsdienst moet levendig houden!

Wat het tweede punt betreft:

het N.T. kent toch ook de ambtsdienst der **Evangelisten** die een eigen taak in de Evangeliedienst hadden; een dienst die niet besloten lag binnen de grenzen ener plaatselijke kerk maar juist daar buiten.

Moge er in onze kerken verschil van gevoelens zijn aangaande de vraag of we hier te doen hebben met een blijvend dan wel een tijdelijk ambt in de Gemeente des Heeren (zie G.S. Amersfoort 1948), duidelijk is in ieder geval dat Christus zijn dienaren in het Evangelie niet uitsluitend de aan de plaatselijke kerk gebonden ambtsdienst opdraagt; Hij roept evenzeer tot de

arbeid die genoemde Evangelisten hebben verricht; een dienst dus, niet begrensd door de grenzen van een plaatselijke kerk. Moge men dan van gevoelen zijn dat we hier niet te doen hebben met voor de kerk des Heeren blijvende, aparte ambtsdragers dit neemt niet weg dat we hier wel te doen hebben met een blijvende ambtsdienst.

In dit verband werd aan ds. v. R. de vraag gesteld hoe we, indien zijn exclusieve opvatting aangaande de ambtsdienst van een dienaar des Woords, waardoor het verrichten van arbeid in het Evangelie met 'onderlating van zijn 'eigenlijke' dienst, ongeoorloofd en onaanvaardbaar moet worden geacht, dan moeten denken over Epafraas:

Epafraas was in de Gemeente te Colosse een dienaar van Jezus Christus en vervulde daar zijn ambtsdienst (Col. 1 : 7).

Niet te min heeft hij — voor hoe lang is niet precies te zeggen, maar in ieder geval — voor geruime tijd achtereen zijn arbeid in de gemeente te Colosse 'onderlaten' terwille van een bezoek aan de apostel Paulus die te Rome gevangen zat; en dat terwijl de omstandigheden in de gemeente Colosse reden tot veel zorg gaven (Col. 4 : 12);

niettemin heeft de apostel Paulus hem hierom niet gelaakt; integendeel: hij heeft hem geprezen als een plichtsgetrouw dienaar van Christus t.b.v. de gemeente te Colosse (Col. 1 : 7).

Wat de regel van de D.K.O. art. 12 betreft, werd ds. v. R. gevraagd of hij deze regel niet stringenter stelt dan de K.O. zelf heeft gewild. Immers de D.K.O. heeft ook een artikel 14; daarin wordt voorzien in de omstandigheid dat een dienaar des Woords... om de een of andere, niet nader omschreven, oorzaak zijn dienst moet 'onderlaten' (lat. text: functionen intermittere) d.i. zijn dienst onderbreken; tijdelijk ermee stoppen; dus **niet**, zoals ds. v. R. meent... iets anders doen **gelijktijdig** met de uitoefening van zijn ambt... maar **in plaats** van die ambtsdienst iets anders gaan doen!

Art. 14 D.K.O. voorziet in de mogelijkheid dat een dienaar des Woords voor een bepaalde of ook onbepaalde tijd zijn ambtsdienst 'onderlaat' onderbreekt; ermee ophoudt; en nu zegt dit art. 14:

in zo'n geval **blijft hij** zijn **ambt**, zijn **radicaal** behouden; de ambtelijke betrekking tussen hem en de Gemeente blijft; ook blijft hij te allen tijde aan de beroeping der Gemeente onderworpen; maar de **uitoefening** van dat ambt is onderbroken.

Anders dan ds. v. R. dit doet acht dus de K.O. dit wel geoorloofd en niet onverenigbaar met het karakter van het ambt van dienaar des Woords en zijn afgelegde verklaring bij de aanvaarding van dat ambt.

Bij de beantwoording in deze tweede ronde herhaalt ds. v. R. zijn opmerking dat hij is uitgegaan van art. 12 K.O.; maar hij erkent ook in deze opmerkingen te hebben gehoord waarover hij graag nog eens rustig wil nadenken; blijkt hem bij nadere bezinning dat hij verschillende dingen verkeerd heeft bekeken, dan wil hij dit ook graag openlijk erkennen.

Hierna sluit de voorzitter deze bespreking die hij open, broederlijk en verhelderend meent te mogen noemen; hij bedankt nogmaals ds. v. Raalte namens de vergadering dat hij aan haar uitnodiging gehoor heeft gegeven en deze dag in ons midden is geweest, waarna ds. v. R. de vergadering verlaat.

Bij de rondvraag wijst ds. H. Bouma er op dat het rapport van deputaten door de G.S. van Rotterdam-Delfshaven benoemd, ter bestudering van de kwestie 'langverbanders' eindigt in het advies om dezen naar art. 7 D.K. de status van 'gezoneden' te verlenen;

aangezien hierdan nog al wat konsekwenties vastzitten voor onze collega's res.-legerpredikanten, stelt ds. Bouma voor namens de V.G.R.L.P. aan de a.s. Synode een verzoek te richten om, alvorens in dezen een beslissing te nemen, ook de broeders legerpredikanten te horen. Aldus besloten.

Besloten wordt D.V. dinsdag 16 mei a.s. weer te vergaderen; ds. Bouma en Borgdorff nemen op zich een bespreking over art. 7 K.O. in te leiden.

Nadat ds. Bouma was voorgegaan in dankzegging, werd deze stimulerende vergadering gesloten.

Voor de V.G.R.L.P.,
Bontekoestr. 31-1. Ds. J. M. Kroes.
Arnhem

INGEZONDEN

VERSLAG VAN DE TWEDE HULPACTIE ENSCHEDA-SOEMBA

Eerst even een korte samenvatting van de eerste actie. Deze startte in juni '65 en werd afgesloten op 31 oktober '66. Ontvangsten (afgerond op hele guldens) f 31.540,—; uitgaven f 31.060,—. Saldo f 480,—. Dit werd overgeboekt naar de tweede actie.

Hiervoor zijn verzonden 150 kisten of balen met een totaalgewicht van meer dan 10.000 kg bruto. De inhoud daarvan is voldoende bekend: baby- en kleutervoeding, medicijnen, dekens, ha- vermout, textiel en 5 naaimachines.

En nu de tweede actie! Deze startte dus op 1 november '66. Een half jaar is sedertdien verlopen. In deze periode werd f 11.739,— ontvangen, waarbij opgeteld kan worden 1.892,50 van een diaconie, die dit bedrag zelf beheert. Totaal dus f 13.631,50.

De verschepingen worden nu op een enigszins andere leest geschoeid, in zoverre dat dit keer vooral verzonden wordt, waar de broeders om gevraagd hebben. Dus artikelen waar grote behoefte aan bestaat. Er staan weer 12 kisten verzegeld klaar. Voor deze is invoerlicentie aangevraagd, alsmede voor 6 balen dekens (150 stuks), waarvan de verzending rechtstreeks door de fabriek verzorgd wordt. Ik hoop dat ze ongeveer half mei verscheept kunnen worden.

Tien kisten worden in gereedheid gebracht. De inhoud daarvan is ook reeds gekocht of verkregen. Ik noem enkele zaken: Behalve de gedragen textiel, bevatten de -2 gereedstaande kisten: 150 kg huishoudzeep, een zeer gewaardeerd artikel; 26 dozen aspirine, een noodzakelijk huismedicijn; 37 stormlantaars voor verlichting; electriciteit bestaat niet op Soemba. Met deze stormlantaars is iets grappigs aan de hand.

Ze zijn vervaardigd in... China. Naar Nederland verkocht aan een groot warenhuisconcern als kampeerlantaars. Ze werden dus de halve wereld rondgezonden en nu gaan ze weer een wereldreis terug maken naar Soemba! Verdere inhoud: 40 plastic-emmers, een onmisbaar artikel in het huishouden, ook op Soemba! En dan nog groentelepels, messen, vorken, lepels, theelepeltjes, nesten aluminium schalen. En tenslotte bijna duizend stuks gedragen dames-, heren- en kinderkleding en nieuwe lappen stof.

De totale waarde van de reeds verzonden goederen is zeker op 35 à 40 duizend gulden te schatten, omdat veel gratis of tegen sterk verlaagde prijzen verkregen werd. De waarde op Soemba ligt nog veel hoger, wellicht wel twee keer zo hoog.

Maar ik wil niet blijven staan bij de berekening van de geldswaarde der goederen! Er zijn andere, blijvende waarden! Uit deze hulp spreekt de liefde tot de verdrukke broeders! En deze verkwikking der liefde is niet in geldswaarde uit te drukken. Dat de broeders daarin inderdaad de band der liefde onderkend hebben, komt in hun brieven duidelijk naar voren! De gevers en geefsters in Nederland hebben de roerende en tevens beschamende dank van de medegelovigen op Soemba reeds gelezen in een vorig bericht!

En nu? Hebben wij in Nederland genoeg gedaan? Kunnen wij ons op de borst slaan en zeggen: Dat hebben we prachtig voor elkaar gebracht.

Neen, er ligt nog steeds een grote ereschuld!

Deze gaven zijn slechts een beker water in een land dat dor en mat van droogte brandt. Maar de levendmakende Geest werkt er! Zij het ons een eervolle opdracht om in deze „onnutte dienstknechten" te zijn. Dat wil zeggen: knechten, die niets meer doen dan meewerken aan de uitvoering van een door God opgedragen taak. Geve de Heere U in het hart met milde hand te blijven geven! Giro 826134.

Enschede, Voermanstraat 18.

K. Raimond.

De Synode (IV)

Een vraag

Bij het heenwenden of het niet accepteren van Ds Schoep als lid der Gen. Synode, is er één punt dat ik niet kan begrijpen. Hoe ik verder over deze zaak denk, doet niet ter zake. Is ook niet van invloed op het voor mij onbegrijpelijke punt. Ds Schoep is niet geaccepteerd omdat naar het oordeel der Synode zijn ondertekening van de "Open Brief" niet in overeenstemming is met zijn instemming met de belij-

denisgeschriften. Door de ondertekening van de "Open Brief" week Ds Schoep af van de belijdenis, aldus de Synode. Toen hij ter Synode toch verklaarde in te stemmen met deze belijdenis, handelde hij derhalve in strijd met de waarheid, stond hij dus, al was hij zich daarvan zelf ook niet bewust, eenvoudig te liegen.

De Drentse afgevaardigden hadden de instructie in de zak: als Ds Schoep die instemming betuigt, dan is het een man die met twee monden spreekt en kan hij niet worden aanvaard. Er zullen zeker ook andere Synode-leden of adviseurs geweest zijn (ik denk aan het moderamen), die wisten wat er zou komen.

Die Drentse afgevaardigden moesten dus wachten tot Ds Schoep de leugen had uitgesproken en de zonde tegen het negende gebod had bedreven.

Is er spanning geweest bij deze afgevaardigden en bij andere aanwezigen die wisten wat er zou komen? Zou hij liegen, zou hij de zonde bedrijven?

Dit is nu een voor mij onbegrijpelijke zaak. Ik kan deze gang van zaken niet rijmen met de houding die Christenen in het algemeen en ambtsdragers in het bijzonder past.

Stel U een predikant voor die zit af te wachten of een gemeente-lid een bepaalde zonde gaat bedrijven, om hem daarna te gaan bestraffen. Wanneer hij ook maar vermoedt dat dat lid in groot gevaar verkeert om die zonde te bedrijven, dient hij het dan niet op te zoeken om het te waarschuwen, om het voor die zonde te behoeden?

Dat is in dit geval niet gebeurd, naar mij bij informatie bleek. Niemand heeft vóór het betuigen van instemming met Ds Schoep over deze zaak gesproken, laat staan hem gewaarschuwd of getracht hem van deze zonde te weerhouden. Daarmede hebben de Synode-leden die wisten wat er ging komen en de Synode die dit alles later sanctioneerde, zelf een grote zonde op zich geladen. Dit heeft met vergader-techniek of wat dan ook geen snars te maken. Men had Ds Schoep wel een week van tevoren kunnen inlichten.

Mijn vraag is: kan iemand, een Synode-lid of adviseur mij er van overtuigen dat ik het totaal mis zie? Ik zou mij daarover van harte verheugen.

Blokkzijl.

P. A. Nawijn.

KERKNIEUWS

Beroepen te Moriënberg: Ds. H. J. de Vries te Bedum.

Aangenomen naar Daarlerveen: Ds. E. Koop te Ennumatil.

Bedankt voor Apeldoorn: Ds. Z. G. van Oene te Zwolle.

Beroepbaar: De classis Zwolle heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard: kand. **R. Keesenberg**, Rembrandtlaan 87, Zwolle, en kand. **W. J. van der Linde**, Isaäk van Hoornbeekstraat 73, Zwolle.

Theologische Hogeschool. Nu de curatoren van de Theologische Hogeschool een desbetreffend voorstel van het Geref. Sociaal en Econ. Verband hebben aanvaard, zal onder auspiciën van deze organisatie dr. A. J. Hendriks te Rotterdam tijdens de cursus 1967-'68 gastcolleges geven aan de Theol. Hogeschool over sociale en economische vraagstukken, waarmee predikanten in aanraking komen.

Ds. J. M. Smelik. Op zondag 16 april j.l. werd Ds. J. M. Smelik bevestigd als dienaar des Woords te Overschie, door zijn broer Ds. C. J. Smelik van Bunschoten-Spakenburg, nadat deze Gods Woord had bediend uit Matth. 28 : 20. In de avonddienst deed Ds. J. M. Smelik intrede met een preek over Matth. 28 : 20. In de avonddienst deed Ds. J. M. Smelik intrede met een preek over Matth. 11 : 28-30. Verschillende afgevaardigden woonden de dienst bij en maakten daarna kennis met de nieuwe predikant.

Classis Alkmaar-Zaandam. De classis Alkmaar heeft de Particuliere Synode van Noord-Holland, voorgesteld uit te spreken: 1. dat de generale synode door ds. B. J. F. Schoep niet als

afgevaardigde te ontvangen, heeft gehandeld met verkrachting van eigen recht en bevoegdheid en van de rechten der afgevaardigde Noordhollandse kerken; 2. dat de Noordhollandse afgevaardigde ds. H. van Ommen in zijn protest ter synode en heengaan van de synode op rechte wijze voor de rechten der afvaardigende Noordhollandse kerken is opgekomen; 3. dat de Noordhollandse afgevaardigden die ter synode bleven, zich niet meer als vertegenwoordigers der Noordhollandse kerken kunnen presenteren; en 4. dat door de synode van Amersfoort-West genomen of nog te nemen besluiten als zodanig geen gelding hadden voor de kerken in het ressort Noord-Holland.

De Particuliere Synode van Noord-Holland besprak 20 mei j.l. in vrije discussie alles wat met de heen-zending van Ds. Schoep van de Generale synode samenhang, zonder daarbij tot een afsluiting te komen. Donderdag 25 mei komt de P.S. weer bijeen, om zo mogelijk tot besluitvorming te geraken.

Generale synode. In de zitting van **vrijdag 12 mei** j.l. werd het commissie-voorstel om over te gaan tot een andere regeling omtrent het verzamelen van gelden voor de opleiding tot de dienst des Woords met algemene stemmen aanvaard. Eveneens aangenomen werd het commissie-voorstel om de Curatoren der Theol. Hogeschool op te dragen met bekwame spoed verder te onderzoeken of het aantal hoogleraren, event. lectoren, aan de Hogeschool dient te worden uitgebreid, en wanneer zij een dergelijke uitbreiding noodzakelijk achten, aan de zittende of de eerstvolgende Generale synode hierover voorstellen te doen.

In dezelfde zitting werd het rapport gelezen inzake deelname aan het C.I.O. (contact in overheidszaken). In de zitting van dinsdag 16 mei werd besloten geen nieuwe deputaat voor deelneming aan het C.I.O. te benoemen.

Tevens werd begonnen met de bespreking met het commissie-rapport de zaak Soemba, en het contact met de soembanese kerken. In de zitting van **donderdag 18 mei**, werd de behandeling hiervan afgesloten.

In deze zitting werden ook besluiten genomen inzake het uitzenden van kerkdiensten via de radio. De synode besloot o.a. de handelingen van de betreffende deputaten goed te keuren en opnieuw radio-deputaten te benoemen.

Hier laten we de volledige tekst volgen van het besluit van de kerkeraad te Valkenburg (Z.H.) tot schorsing van zijn predikant drs. R. Brands:

De kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Valkenburg (Z.-H.) deelt U het volgende mede, nadat hij het voorgaand oordeel van de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Rijnsburg, overeenkomstig art. 79 D.K.O. heeft ingewonnen. De kerkeraad **constateert:**

1. dat de verhouding tussen drs. R. Brands en de overige kerkeraadsliden reeds jarenlang gespannen is, voornamelijk door het verschil van inzicht inzake de betekenis van de vrijmaking voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeentet:

2. dat drs. R. Brands na zijn terugkeer uit de militaire dienst aan de kerkeraad d.d. 9 juni 1966 heeft toegezegd, dat hij geen conflict zal zoeken, niets zal forceren en naar zijn beste weten wil werken, waarbij hij meer zijn hoofd zal moeten buigen, hoe moeilijk dat ook zal zijn (notulen kerkeraadvergadering d.d. 9 juni 1966);

3. dat de tegenstellingen echter sinds november 1966 verscherpt zijn door de publicatie van de z.g.n. „Open Brief", waaronder Drs. R. Brands zijn handtekening heeft geplaatst;

constateert verder:

1. dat de classis Gouda-Leiden-Woerden in haar vergadering d.d. 7 april 1967 gemotiveerd als haar oordeel heeft uitgesproken, dat Drs. R. Brands zijn handtekening onder de „Open Brief" dient terug te nemen;

2. dat visitatoren van de classis d.d. 25 april 1967 aan de kerkeraad het volgende hebben bericht:

Weleerwaarde en Eerwaarde heren en broeders,

U hebt ondergetekenden, als visitatoren van de classis Gouda-Leiden-Woerden, om advies gevraagd inzake de moeilijkheden die tussen Uw predikant en de overige kerkeraadsliden reeds jaren bestaan en die van-

wege de ondertekening door Uw predikant van de zgn. „Open Brief” in een acut stadium waren gekomen. Twee van de drie ondergetekenden hebben donderdag 20 april j.l. een gesprek met Uw kerkeraad gevoerd. Omdat wij gaarne voor ons eindoordel eerst overleg met de derde ondergetekende wilden plegen, konden wij U ter genoemde vergadering dit eindoordel niet geven.

Thans delen wij U het volgende mee: Visitatoren zijn van oordeel, dat Uw predikant zijn handtekening onder de „Open Brief” dient terug te nemen. Blijft hij weigeren zulks te doen, dan kunnen wij als visitatoren niet verder. Wij kunnen U in dat geval slechts adviseren de hulp in te roepen van de genabuurde kerkeraad te Rijsburg, opdat deze U met raad en daad bijstaat.

Geve de HERE U wijsheid om in ernstige situatie waarin U en Uw gemeente verkeren, die maatregelen te nemen, die Uw predikant terugvoeren van de weg waarop hij zich bevindt en die tot heil van de gemeente te Valkenburg mogen strekken.

Met hoogachting en broedergroet,

J. Douma
J. van der Haar
J. J. Verleur

3. dat in een gemeenschappelijke vergadering d.d. 28 april de kerkeraden van Valkenburg en Rijsburg een dringend beroep op drs. R. Brands hebben gedaan zijn handtekening terug te nemen;

4. dat drs. R. Brands tot op heden, ondanks veler aandrang aan al deze uitspraken geen gehoor heeft gegeven;

overweegt:

1. dat de uitspraak van de kerkeraad, van de classis, van visitatoren en van de kerkeraad te Rijsburg tot drs. R. Brands gericht wordt in een kerkelijke situatie, die landelijk zowel als classicaal uiterst gespannen is en reeds daarom van drs. R. Brands alle tegemoetkoming vereist om zijnerzijds elk struikelblok voor verdere samenwerking weg te nemen;

2. dat alle hierboven vermelde pogingen ondelijk, met bewogenheid en (voorzover de kerkeraad kan oordelen) zonder kwade bedoelingen jegens de betreffende predikant zijn ondernomen, zodat drs. R. Brands wel zeer krachtige argumenten vanuit de Heilige Schrift moet kunnen aanvoeren om zijn handtekening onder de „Open Brief” te laten staan;

3. dat het zeker roeping van een dienaar des Woords is, wanneer hij meent misverstaan of te hard beoordeeld te worden, het woord van Christus indachtig te zijn: „Zal iemand u voor één mijl persen, ga er twee met hem” (Matth. 5 : 41) en te bedenken, dat het beter is onrecht te lijden dan onrecht te doen (1 Petr. 3 : 17);

is van oordeel:

1. dat drs. R. Brands, gelet op de situatie in zijn beide gemeenten te Valkenburg en Oegstgeest geen handtekening onder een brief van zodanige strekking als de „Open Brief” bezat, had behoren te plaatsen zonder de kerkeraden daarin te kennen;

2. dat drs. R. Brands, gelet op de inhoud van de „Open Brief”, naast anderen, ook zijn broeders en zusters te Valkenburg op onderscheiden wijze vals beschuldigd en in een kwaad daglicht gesteld heeft, hetgeen in strijd is met het negende gebod van de wet des HEREN (zie classisbesluit d.d. 7 april 1967);

3. dat verwarringstichtende passages in de „Open Brief”, zoals die door de Generale Synode van Amersfoort 1967 en door de classis Gouda-Leiden-Woerden d.d. 7 april 1967 zijn aangewezen, het terugnemen van de „Open Brief” eisen, wil de samenwerking in de kerkeraad, zonder misverstanden inzake de drie formulieren als in alles overeenkomstig Gods Woord geschreven, mogelijk zijn;

4. dat onvolkomenheden en misverstanden in het begrijpen van de „Open Brief” en van de houding van drs. R. Brands, die de kerkeraad in rekening wil brengen, hem in het geheel niet vrijpleiten van de zware schuld die hij met het handhaven van zijn handtekening onder de „Open Brief” op zich laadt;

5. dat drs. R. Brands niet heeft aangetoond en in de huidige situatie, zoals genoemd onder

„Overweegt ad. 1, 2 en 3” (zie boven), ook onmogelijk kan aantonen, dat hij in strijd met Gods Woord zou handelen wanneer hij zijn handtekening terugneemt;

6. dat drs. R. Brands door de „Open Brief” te handhaven, niet de eenheid van de kudde van Jezus Christus najaagt, zoals hem is opgedragen (1 Cor. 12 : 12 vv; Ef. 4 : 1 vv; Fil. 2 : 1 vv), maar integendeel deze kudde verstrooit, zoals dit in ontstellende vorm reeds openbaar geworden is in de gemeente, die hij naast Valkenburg als predikant heeft te dienen (Oegstgeest);

is verder van oordeel:

dat drs. R. Brands, door handhaving van zijn handtekening onder de „Open Brief” verantwoordelijkheid draagt voor het kwaad van het verstrooien der schapen, dat als openbare scheurmaking naar art. 80 D.K.O. waardig is met opschorting van zijn dienst te Valkenburg gestraft te worden;

en besluit:

drs. Brands vanaf heden voor de tijd van drie maanden in de uitoefening van zijn ambt als dienaar des Woords te Valkenburg te schorsen.

ADRESSEN

Groningen-Zuid, scriba: A. Bolhuis, Paterswoldseweg 458, tel. (05900) 50652; **Leeuwarden**, scriba: S. Huisman, Bijenhofstraat 25, Leeuwarden, tel. (05100) 29182; **Drachten**, sekr. diakonie: S. Jonker, Het Vliet 20, Drachten; penn. diakonie: G. Huisman, Oud Ambacht 150, Drachten, tel. (05120) 2789. **Rijsbergen**: adres Geref. Kerk: J. van Katwijk, Kerkakkerstraat 17, Rijsbergen.

INDIA

Na mijn laatste stukje in „Opbouw” is er een stroom van giften binnengekomen. Ik heb nu in totaal een bedrag van f 7.329,87 ontvangen. Namens ds. Swami Dorai en zijn medewerkers allen heel hartelijk dank. Ik heb erover gedacht alle giften in „Opbouw” te verantwoorden, maar ik ben bang dat dit teveel ruimte zal kosten. Ruimte, die beter benut kan worden. Daarom hoop ik een dezer dagen alle gevers, die op mijn laatste oproep gereageerd hebben een persoonlijke ontvangstbevestiging toe te zenden. Vergeeft u mij dat dit wat laat komt, maar ik was niet voorbereid op zoveel vrijgevigheid.

Ds. Swami Dorai schreef mij dat Kanga-yam tot hongergebied is verklaard. Wat dat wil zeggen weet u uit de krant en via de televisie. Geld is hard nodig en gebed eveneens. „Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten”. (Gal. 6 : 10)

Mijn postgiro is nr. 173747 t.n.v. Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen.

H. R. Rookmaaker

CHRIST. CULTUREEL STUDIECENTRUM

Op de laatste conferentie die de Stichting Christelijk Cultureel Studiecetrum dit seizoen houdt, worden de deelnemers niet in een conferentiecentrum, maar in het atelier van een Amsterdamse kunstenaar verwacht.

Die kunstenaar is Berend Hendriks, tot voor kort docent aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht en nu docent aan de Academie van beeldende kunsten te Arnhem.

De heer Hendriks kreeg zijn opleiding aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam en is leerling van prof. H. Campendonk. Hij beoefent alle monumentale technieken, maar legt zich de laatste tijd vooral toe op glas in lood en glas in beton.

Op bovengenoemde conferentie, die zaterdag 3 juni zal worden gehouden, zal de monumentale kunst in zijn relatie tot de bouwkunst onderwerp van gesprek zijn. De heer Hendriks zal hierover onder het thema „Is het kunstwerk louter ornament?” met de deelnemers van gedachten wisselen en o.a. de ontwikkelingen nagaan, die er ten aanzien van deze relatie te bespeuren zijn.

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementsprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

De redactie verzoekt u dringend bij eventuele correspondentie te letten op het nieuwe adres.

De plaats van samenkomst zal het mogelijk maken niet alleen te praten over, maar ook iets te zien van de manier van werken, van de materialen enz.

De conferentie duurt van 10.00-17.30 uur.

De deelnemersprijs is f 6,50. Aanmeldingen aan het bureau van de Stichting C.C.S., Prins Bernhardlaan 62, Voorschoten. Tel. 01717-3585.

KERKDIENTEN TE NIJMEGEN,

Mede ten behoeve van eventuele vakantiegangers in de buurt van Nijmegen, wordt meegedeeld dat met ingang van 28 mei a.s. de kerkdienst 's morgens aanvangt om 9.30 uur, zulks in tegenstelling met het in het Kerkelijk Handboek vermelde aanvangsuur van 9.45 uur.

De aanvang van de middagdienst blijft 16.30 uur.

KERKDIENTEN VLIELAND

Welke predikant of ouderling, die in het zomerseizoen zijn vakantie hoopt door te brengen op Vlieland, is genegen op de zondagen 11, 18, 25 juni, 30 juli, 6, 13, 20 en 27 augustus, voor te gaan in de dienst des Woords, verzoeken zich in verbinding te stellen met ondergetekende.

Namens de Geref. Kerk te Harlingen,
P. J. Wassenaar, Zoutstraat 11, Harlingen.

HUIS TE HUUR IN HAARLEM

(plm. 6 pers.) van 8-28 juli a.s.

Telefoon 0 2500 - 61198.

ART. 37 DER NEDERL. GELOOFSBELIJDENIS

getoetst aan de Heilige Schrift, in verband met de eschatologie (Leer der laatste dingen) en

DEZE IS JEZUS DE NAZARENER, DE KONING DER JODEN,

door H. W. den Haring.

Grote gebeurtenissen zullen spoedig in Israël plaats vinden.

Toezending na ontvangst van resp. f 1,50 en f 1,— op giro 346974 van Comité tot verbreiding van de Waarheid der Schriften, Raephorststraat 20 b, Rotterdam.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk